

Δευτερεύουσες προτάσεις

Ονοματικές

ειδικές (ότι, πως, που)

βουλητικές (να)

ενδοιαστικές (μήπως, μην)

πλάγιες ερωτηματικές
(αν, μήπως, ερωτημ. αντωνυμ. ή επιρρ)

αναφορικές (που, ο οποίος..)

επιρρηματικές

αιτιολογικές (γιατί, διότι, επειδή..)

τελικές (για να)

αποτελεσματικές (ώστε, που)

υποθετικές (άμα, αν)

εναντιωματικές (και αν, και να, κι ας) (αν και, ενώ, και ας)

χρονικές (αφού, όταν, ενώ...)

αναφορικές (αναφορικά επιρρήματα)

Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις λέγονται οι προτάσεις που δε στέκουν μόνες τους στο λόγο, αλλά έχουν ανάγκη από μια κύρια πρόταση για να ολοκληρωθεί το νόημά τους. Οι δευτερεύουσες προτάσεις χωρίζονται, όπως δείχνει και το σχεδιάγραμμα, σε δυο μεγάλες κατηγορίες: στις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (που χρησιμεύουν σαν υποκείμενα, αντικείμενα ή επεξηγήσεις στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται), και στις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί, όπως και τα επιρρήματα, ανάλογα με το τι είδους επιρρηματικές προτάσεις είναι (θα το δούμε παρακάτω).

Α' κατηγορία : ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- 1) **Ειδικές προτάσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που ξεκινούν με τους ειδικούς συνδέσμους **ότι, πως που** και λειτουργούν σαν υποκείμενο, αντικείμενο ή επεξήγηση στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται.

π.χ. Πιστεύω ότι θα αργήσω (αντικείμενο)

Φαίνεται πως θα βρέξει. (υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα φαίνεται)

Όλοι το γνωρίζουν αυτό, ότι ο Άκης είναι πρόεδρος. (επεξήγηση)

- 2) **Βουλητικές προτάσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που ξεκινούν με τον βουλητικό σύνδεσμο **να** και λειτουργούν ως υποκείμενο, αντικείμενο ή επεξήγηση στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται.

π.χ. Πρέπει να είσαι πιο προσεκτικός (υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα πρέπει)

Δεν μπορώ να λύσω την άσκηση. (αντικείμενο)

Ένα μόνο δεν ξέρω, να λέω ψέματα. (επεξήγηση)

- 3) **Ενδοιαστικές προτάσεις** λέγονται οι προτάσεις που ξεκινούν με τους διστακτικούς / ενδοιαστικούς συνδέσμους **μην, μήπως, μήπως και...**, δείχνουν φόβο ή δισταγμό μήπως γίνει ή μήπως δεν γίνει κάτι και λειτουργούν ως αντικείμενο ή επεξήγηση στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται.

π.χ Φοβάμαι μήπως δεν έρθουν τελικά. (αντικείμενο)

Συνεχώς σκέφτομαι αυτό, μήπως του μίλησα πολύ απότομα. (επεξήγηση)

4) **Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ή πλάγιες ερωτήσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που περιέχουν ερώτηση και ξεκινούν με:

- **ερωτηματικές αντωνυμίες** (ποιας, ποια, ποιο, τι..)
- **ερωτηματικά επιρρήματα** (πότε, πόσο, που...)
- **συνδέσμους** (εάν, γιατί . μήπως...)

και λειτουργούν ως υποκείμενο, αντικείμενο ή επεξήγηση στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται.

π.χ. Μας ρώτησαν τι ώρα θα επιστρέψουμε. (αντικείμενο)

Είναι περίεργο πώς δουλεύει το μυαλό του. (υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση)

Αυτό δεν το κατάλαβα, που ήταν όσο έλειπε. (επεξήγηση)

5) **Αναφορικές προτάσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που ξεκινούν με αναφορικές αντωνυμίες (**ο οποίος, που, .**), αναφέρονται σε έναν ονοματικό όρο μιας άλλης πρότασης από την οποία εξαρτώνται και λειτουργούν ως υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο ή επιθετικοί προσδιορισμοί .

π.χ Όποιος πεινάει καρβέλια ονειρεύεται.(υποκείμενο)

Μην κάνεις ότι δεν θέλεις να σου κάνουν. (αντικείμενο)

B' κατηγορία : ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1) **Αιτιολογικές προτάσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που ξεκινούν με τους αιτιολογικούς συνδέσμους **γιατί, επειδή, διότι,...**, δείχνουν την αιτία για την οποία συμβαίνει κάτι και λειτουργούν επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται.

π,χ Μου έβαλαν τις φωνές, επειδή έκανα μια ζημιά.

Καθάρισα το σπίτι , γιατί περιμέναμε επισκέψεις.

6) **Χρονικές προτάσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που ξεκινούν με τους χρονικούς συνδέσμους ή επιρρήματα **όταν, μόλις, αφού..** και λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται.

π.χ Θα έρθω, μόλις σχολάσω.

Όταν έφτασα στο σπίτι, διαπίστωσα ότι είχα ξεχάσει τα κλειδιά μου.

7) **Αναφορικές προτάσεις** λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που ξεκινούν με **αναφορικά επιρρήματα ή αναφορικούς προσδιορισμούς** και αναφέρονται σε ένα επίρρημα ή επιρρηματικό προσδιορισμό της πρότασης από την όποια εξαρτώνται. Λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου, του τρόπου, του ποσού, της εναντίωσης κ.τ.λ.

π.χ Τοποθέτησε τα, όπου θέλεις εσύ.

Όσα δίνεις, τόσα παίρνεις.

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις ονοματικές αναφορικές προτάσεις με τις επιρρηματικές αναφορικές προτάσεις γιατί οι πρώτες αναφέρονται σε ονοματικούς όρους μόνο (υποκείμενα, αντικείμενα, επιθετικούς προσδιορισμούς..), ενώ οι δεύτερες αναφέρονται μόνο σε επιρρηματικούς προσδιορισμούς .

Γενικά λοιπόν μάθαμε ότι όλες οι ονοματικές προτάσεις αναφέρονται σε ονοματικούς προσδιορισμούς και μπορούν να χρησιμεύουν ως υποκείμενα αντικείμενα ή επεξηγήσεις, ενώ οι επιρρηματικές προτάσεις λειτουργούν όπως και τα επιρρήματα .

